

ЗМІНИ У СПРОЩЕНІЙ СИСТЕМІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Оцінено вплив заходів із реформування спрощеної системи на фінансову безпеку малого підприємництва. Розглянуто основні положення Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності" стосовно забезпечення інтересів різних категорій суб'єктів підприємницької діяльності. За результатами дослідження встановлено можливі позитивні наслідки та негативні моменти реформи, запропоновано шляхи подальшого вдосконалення спрощеної системи оподаткування як соціальної функції в умовах фінансово-економічної ситуації в країні.

Ключові слова: спрощена система, ставка єдиного податку, платники єдиного податку, Податковий кодекс, податкове навантаження, соціальна спрямованість спрощеної системи, реформування спрощеної системи.

Постановка проблеми. З 1 січня 2012 р. набуває чинності Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності" від 04.11.2011 р., № 4014-VI (далі – Закон про спрощену систему) [1]. З дня його появи проекту цього Закону, він став об'єктом уваги підприємців, економістів-практиків, політиків, науковців. Основною причиною такого зацікавлення стали перспективи подальшого існування спрощеної системи оподаткування. А вже прийняття 18 листопада 2010 р. Верховною Радою Податкового кодексу [2], який фактично скасовував спрощену систему оподаткування і посилював контролюючі функції податківців, завело багатьох представників малого бізнесу в безвихідь і поставило під загрозу існування такої організаційно-правової форми ведення бізнесу, як приватний підприємець. Всі негативні прогнози підтвердили і статистичні дані Державної реєстраційної служби, згідно з якими у другому кварталі 2011 р. кількість фізичних осіб-підприємців, які зареєстрували свою діяльність, скоротилася більш ніж у 2,5 рази, порівняно з аналогічним періодом 2010 р. За даними служби, за три місяці 2011 р. кількість підприємців скоротилася більш ніж на 10 тис., зокрема, у період з квітня по липень 2011 р. було зареєстровано близько 31 тис. підприємців, тоді як припинили свою діяльність майже 42 тисячі [3].

Розуміння всього рівня складності наслідків прийняття, на нашу думку, абсурдних та дискримінуючих норм Податкового кодексу щодо приватних підприємців спричинило появу абсолютно нової та набагато складнішої системи спрощеного оподаткування, обліку та звітності. Оскільки Закон офіційно опубліковано лише 24 листопада 2011 р., на сьогодні практичні моменти щодо реформованої спрощеної системи залишаються непрокоментованими податківцями. А це потребує особливо уважного аналізу нововведень, виділення особливостей, переваг та вад, що несе в собі вибір спрощеної системи оподаткування.

Метою роботи є дослідження переваг та вад перебування приватних підприємців на спрощеній системі, визначення можливих наслідків реформу-

вання спрощеної системи та їх впливу на фінансову безпеку малого підприємництва.

Аналіз останніх досліджень. Питання реформування спрощеної системи оподаткування досліджували багато українських вчених-економістів: З.С.Варналій, О.Д.Василик, Ю.М.Воробйов, М.А.Гапонюк, Ю.І.Іванов, Т.Н.Корнієнко, М.А.Пожидаєва та ін. З прийняттям Податкового кодексу [2], який не тільки не вирішив проблем спрощеної системи, але й певною мірою ще більше їх актуалізував, питання впливу податкових змін на розвиток малого бізнесу в Україні набуло ще більшої популярності як серед практиків, так і серед науковців. Цій проблематиці присвячено публікації Н.Б.Буряк та С.В.Лукаш, О.В.Покатаєвої.

Виклад основного матеріалу. Згідно з нормами Закону про спрощену систему, всіх єдиноплатників можна поділити на декілька груп:

- 1) підприємці, які займаються роздрібною торгівлею на ринках, надають побутові послуги населенню, не мають найманих працівників, з незначними обсягами оборотів (до 150 000 грн);
- 2) підприємці, які: надають послуги населенню та платникам єдиного податку; виробляють та реалізують товари населенню та суб'єктам господарювання (і фізичним, і юридичним особам); здійснюють діяльність у сфері ресторанного господарства з оборотом до 1 млн грн;
- 3) підприємці, обсяг доходу яких не перевищує 3 млн грн, а кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб;
- 4) юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, які протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв: середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб; обсяг доходу не перевищує 5 млн грн.

Вважаємо, що для перших двох груп платників встановлено досить лояльні умови оподаткування, що проявляються насамперед у розмірі ставок: у межах від 1 до 10 % (для першої групи) та у межах від 2 до 20 % (для другої групи) розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року. На нашу думку, це є досить прийнятний рівень податкового навантаження, адже якщо врахувати заплановану на 01.01.2012 р. величину мінімальної заробітної плати у розмірі 1073 грн, то сума податку, що сплачуватимуть такі підприємці, становитиме від 10,73 грн до 107,30 грн (для першої групи) та від 21,46 грн до 216,60 грн (для другої групи) в місяць. Розглянувши альтернативний варіант зайнятості у вигляді найманого працівника, бачимо, що у цьому випадку особа, отримуючи зарплату у розмірі середньої в Україні (станом на жовтень 2011 р. – 2729 грн), буде зобов'язана сплатити до бюджету із свого доходу майже 400 грн податку з доходів фізичних осіб, що набагато більше, ніж сума єдиного податку.

Крім того, п. 5 ст. 295 Закону про спрощену систему передбачено можливість звільнення від сплати єдиного податку протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, підтвердженої копією листка (листоків) непрацездатності, якщо вона триває 30 і більше календарних днів, що створює практично однакові умови праці та відпочинку самозайнятих осіб та найманих працівників [1].

Таким чином, можна констатувати той факт, що норми прийнятого Закону, які стосуються єдиноплатників першої та другої груп, матимуть позитивний вплив, що проявлятиметься у стимулюванні підприємницької ініціативи серед громадян, з одного боку, а також у створенні передумов для здешилення вартості товарів та послуг, що реалізуються населенню такими суб'єктами підприємницької діяльності – з іншого.

Крім того, до позитивних моментів потрібно віднести:

- 1) скасування 50-відсоткової надбавки, що застосовують до фіксованих ставок податку за кожного найманого працівника фізичної особи;
- 2) ведення книги обліку лише доходів для платників першої та другої груп, а також третьої групи (за умови відсутності статусу платника ПДВ);
- 3) встановлення річного звітного періоду для фізичних осіб з обсягом доходу до 150 мінімальних заробітних плат.

Водночас варто зазначити, що незмінною для платників єдиного податку залишається вимога щодо сплати єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ) в розмірі, не меншому за мінімальний страховий внесок (мінімальна заробітна плата – 0,347), що у 2012 р. становитиме близько 372 грн, що для підприємців першої групи залишатиметься досить обтяжливим у фінансовому плані. Мінімальний страховий внесок є однаковим для всіх трьох груп підприємців, платіж до Пенсійного фонду підприємець буде зобов'язаний сплатити незалежно від суми сплаченого єдиного податку, отриманого доходу чи прибутку від своєї діяльності. Вважаємо такий підхід неправильним, оскільки саме значна сума ЄСВ є тим чинником, що нівелює позитивний вплив нововведень. Деякі науковці [4] пропонують повернутися до "старої" схеми, за якої внески до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування були включені до складу єдиного податку, однак, враховуючи складне фінансове становище Пенсійного фонду, така ідея видається нам не надто реалістичною. Більше того, як зазначає П.Т. Колісниченко, сплата страхових внесків у складі єдиного податку не дає змоги здійснити їх персоналізацію, що відповідно створює проблеми із зарахуванням страхового стажу [5, с. 132]. Існує також і протилежна точка зору, прихильники якої вважають, що сплата страхових та пенсійних внесків має здійснюватись на загальних підставах [6, с. 221], що, власне, і передбачає існуюча на сьогодні система оподаткування і пенсійного забезпечення. Погоджуючись із необхідністю забезпечення наповнення Пенсійного фонду, водночас вважаємо, що ставка ЄСВ у розмірі 34,7 % є занадто високою для підприємців – платників єдиного податку. Зокрема, це найвища ставка із всіх країн СНД: у Російській Федерації вона становить 26 %, у Грузії – 20 %, у Казахстані – 20 %, у Республіці Таджикистан – 25 % [7, с. 88].

Варто також зазначити, що найбільшого навантаження зазнають платники першої групи, тоді як для фізичних осіб – підприємців третьої групи така ставка не буде надто обтяжливою, оскільки зазвичай до прийняття Закону вони працювали на загальній системі, за якої базою нарахування був оподатковуваний дохід (різниця між доходом і операційними витратами), відповідно і платежі ЄСВ зазвичай були досить великими.

Отже, існуючий підхід до сплати ЄСВ підприємцями на спрощеній системі має бути вдосконалено. З цією метою пропонуємо два альтернативні напрями:

1. Зниження мінімального розміру страхового внеску для платників єдиного податку першої групи. При цьому варто передбачити компенсацію втрат Пенсійного фонду від такого зниження (із коштів бюджету або інших джерел). Такий підхід дасть змогу зберегти соціальну спрямованість спрощеної системи, однак його реалізація потребуватиме залучення додаткових фінансових ресурсів держави. Водночас нескладні розрахунки показують, що такий захід не буде надто витратним для держави. Так, оскільки більшість платників першої групи – це платники фіксованого податку, кількість яких за даними ДПА становила станом на травень 2011 р. 238 тис. осіб, то за умови зменшення навантаження із сплати ЄСВ наполовину, обсяг витрат бюджету на покриття втрат Пенсійного фонду становитиме близько 45 млн грн плюс витрати з адміністрування відповідних трансферів, а це більш ніж у тисячу разів менше, аніж планується спрямувати до Пенсійного фонду з держбюджету у 2011 р.
2. Надати право підприємцям на спрощеній системі відмовитися від участі у системі обов'язкового пенсійного соціального страхування за умови їхньої добровільної участі у другому та/або третьому її рівнях. Іншими словами, звільнити підприємців від обов'язку сплати внесків до Пенсійного фонду за умови, якщо вони будуть діючими членами системи добровільного пенсійного страхування (наприклад, недержавного пенсійного фонду). Реалізація такого заходу матиме двосторонній ефект: по-перше, дасть змогу підприємцям самостійно приймати рішення щодо розмірів, інтенсивності пенсійних внесків; по-друге, стимулюватиме розвиток системи недержавного пенсійного страхування, що також є важливим чинником загальноекономічного розвитку в країні.

До позитивних законодавчих нововведень щодо спрощеної системи оподаткування також відносять:

- скасування обмеження віднесення на витрати платника податку на прибуток витрат на придбання товарів (робіт, послуг) у фізичних осіб – платників єдиного податку;
- повернення фізичним особам – платникам єдиного податку права реєструватись платниками ПДВ.

На нашу думку, вплив власне цих нововведень має двосторонній характер і потребує детального аналізу.

Безперечним прогресом у напрямі до формування цивілізованого податкового законодавства став факт виключення пункту 139.1.12 Податкового кодексу України, згідно з яким платники податку на прибуток не можуть відносити до складу валових витрат витрати, понесені через придбання товарів, послуг або робіт у платників єдиного податку – фізичних осіб, з головного податкового документа країни. Водночас варто зазначити, що станом на 01.01.2012 р. працювати з платниками податку на прибуток можуть тільки платники єдиного податку другої та третьої групи. При чому друга група, виходячи із структури ч.2 п.291.4 ПКУ (у редакції від 01.01.2012 р.), не має права надавати платникам податку на прибуток послуги, але має право продава-

ти товари. На сьогодні практично відсутні коментарі щодо такого обмеження діяльності платників єдиного податку другої групи: яке економічне обґрунтування такого обмеження; чим господарська операція постачання товару відрізняється від господарської операції з надання послуги стосовно обліку та оподаткування?

Без будь-яких застережень можуть працювати із юридичними особами платники єдиного податку третьої групи. Проте одночасно з таким послабленням тиску на малий бізнес з'явилася низка "неписаних" обмежень, які роблять невигідним перебування на спрощеній системі підприємців, що відповідають вимогам, встановленим для цієї групи.

Передусім це розмір ставки єдиного податку (3 % доходу – у разі сплати ПДВ; 5 % доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку), який, на нашу думку, є необґрунтовано великим для фізичної особи-підприємця. Проілюструємо це на наступному прикладі. Припустимо, що фізична особа – підприємець, платник ПДВ, має максимальний для платника єдиного податку річний оборот – 3 млн грн, відповідно сума сплаченого за рік єдиного податку становитиме 90 тис. грн (або 7500 грн на місяць). Будучи юридичною особою, сплативши 7500 грн податку на прибуток (з 01.01.2012 р. це 21 % від суми оподатковуваного прибутку), такий суб'єкт господарювання отримав би приблизно 35 700 грн прибутку, що при обороті в 3 млн відповідає рівню рентабельності діяльності приблизно 1 % (за середньої рентабельності операційної діяльності в Україні у 2011 р. (січень-червень) 5,2 % [8]). Все це свідчить про набагато вищий рівень податкового навантаження на платників єдиного податку третьої групи, порівняно із суб'єктами господарювання – юридичними особами, що суперечить основній меті спрощеної системи.

Водночас, порівняльний аналіз особливостей оподаткування малих підприємств у різних країнах [9, с. 159] показав, що податкове навантаження юридичних осіб на спрощеній системі у багатьох країнах є більшим, ніж в Україні. Наприклад, у США за умов обороту до 50 тис. доларів (≈ 400 тис. грн) ставка податку становить 7500 дол., тобто в межах від 15 % обороту і 25 % від суми, що перевищує 50 тис., у Російській Федерації – 6 % обороту. Водночас у цих країнах вимоги щодо граничних обсягів доходу та кількості працівників є набагато "лояльнішими", ніж в Україні зокрема, гранична чисельність працівників малих підприємств у США та Росії – 100 осіб, тоді як в – Україні лише 50 для юридичних осіб і 20 для фізичних осіб – підприємців. Таке обмеження для останніх, наприклад, позбавляє їх права на автоматичне відшкодування ПДВ, оскільки однією з обов'язкових умов такого відшкодування є чисельність найманих працівників понад 20 осіб.

Висновки. Отже, перші кроки в напрямі реформування та побудови ефективної спрощеної системи оподаткування зроблено. Водночас є низка невирішених проблем її удосконалення. У цьому контексті основну увагу має бути приділено забезпеченню, по-перше, виключно соціальної спрямованості такої системи оподаткування, по-друге, фіскальної справедливості.

З цією метою пропонуємо такі шляхи подальшого вдосконалення спрощеної системи оподаткування:

- 1) забезпечення рівноправності для всіх суб'єктів підприємницької діяльності, а також оптимізація податкового навантаження на різні групи платників єдиного податку, зокрема зниження ставок оподаткування для третьої групи платників єдиного податку, а також мінімізація платежів з єдиного соціального внеску, особливо для платників першої групи;
- 2) унеможливлення зловживань, що дискредитують спрощену систему;
- 3) забезпечення максимального врахування економічних процесів за податкового адміністрування, зокрема застосування індексації граничних обсягів доходу, встановлених Законом про спрощену систему з врахуванням темпів інфляції.

Література

1. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності" від 04.11.2011 р., № 4014-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
3. Податковий кодекс "ліквідує" по 10 тис. підприємців шокварталу // Дзеркало тижня. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.news.dt.ua/ECONOMICS/podatkoviy_kodeks_likvidue_po_10_tis_pidpriemstiv_schokvartalu-87807.html.
4. Покатаєва О.В. Спрощена система оподаткування в контексті Податкового кодексу України / О.В. Покатаєва // Право і безпека. – 2011. – № 1 (38). [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_1/PB-1/PB-1_47.pdf.
5. Колісниченко П.Т. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування / П.Т. Колісниченко // Економічний простір : зб. наук. праць. – 2010. – № 33. – С. 132-139.
6. Буряк Н.Б. Шляхи удосконалення спрощеної системи оподаткування в Україні / Н.Б. Буряк, С.В. Лукаш // Інноваційна економіка. – 2011. – № 22. – С. 219-222.
7. Покатаєва О.В. Правові основи функціонування спрощеної системи оподаткування / О.В. Покатаєва // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. праць. – 2010. – № 4. – С. 82-90.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Деркач Ю.А. Спрощені системи оподаткування: переваги, недоліки та шляхи їх усунення / Ю.А. Деркач, В.М. Чубай // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.6. – С. 155-162.

Коваль Л.Ф. Изменения в упрощенной системе налогообложения и их влияние на финансовую безопасность малого предпринимательства

Проведена оцінка впливу заходів по реформуванню упрощеної системи на фінансову безпеку малого підприємництва. Розглянуті основні положення Закону України "О внесении изменений в Налоговый кодекс Украины и некоторые другие законодательные акты Украины относительно упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности" с точки зрения обеспечения интересов различных категорий субъектов предпринимательской деятельности. По результатам исследования установлены возможные положительные последствия и негативные моменты реформы, предложены пути дальнейшего совершенствования упрощенной системы налогообложения как социальной функции в условиях финансово-экономической ситуации в стране.

Ключевые слова: упрощенная система, ставка единого налога, плательщики единого налога, Налоговый кодекс, налоговая нагрузка, социальная направленность упрощенной системы, реформирование упрощенной системы.

Koval L.P. Changes in simplified taxation system and their impact on small business financial security

The estimation of the effects of measures of simplified system reforming on the financial safety of small business is done. The substantive provisions of the Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine on the simplified system of taxation, accounting and reporting" in terms of the interests of various categories of businesses are considered. According to the survey the possible benefits and negative aspects of the reforms are determined, the ways of further improvement of simplified tax system as a social function in terms of financial and economic situation in the country are proposed.

Keywords: simplified system, unified rate tax, unified tax payers, the Tax Code, the tax burden, the social orientation of the simplified tax system, reforming simplified tax system.

УДК 331.5 (477.87)

Доц. Ю.В. Машика, канд. екон. наук –
Закарпатський ДУ, м. Ужгород

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Найбільш гострою проблемою, яка постає перед населенням, – є феномен безробіття (особливо серед молоді). Тому не даремно більшість економістів і соціологів розглядають це явище як соціальне зло, а історичний досвід це переконливо доводить. Саме з безробіттям пов'язані такі деструктивні явища, як падіння виробництва, бідність, соціальна напруга, криміналізація в суспільстві. Також зазначимо, що на сьогодні проблема зайнятості трудових ресурсів простежується у всіх регіонах України, зокрема і в Карпатському регіоні та Закарпатській області.

Ключові слова: ринок праці, криза, зайнятість населення, безробіття, бідність, соціальна напруга, криміналізація, мотивації людей до праці.

Постановка проблеми. Сьогодні однією із найбільш гострих соціально-економічних проблем України є феномен безробіття (особливо серед молоді). Причиною такого значного розповсюдження цього явища є неефективність використання робочої сили й відсутність економічних умов, які дали б змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за пристойну плату. Тому більшість економістів та соціологів розглядають це явище як соціальне зло, а історичний досвід переконливо доводить його кризотворчий потенціал. Саме з безробіттям пов'язані такі деструктивні явища як падіння виробництва, бідність, соціальна напруга, криміналізація. Якщо розглянути ринок праці, то тут безробіття є тінювим аспектом зайнятості. Безробіття багатofакторне явище, і воно впливає на всі сфери суспільного життя. Цей феномен варто розглядати як з позитивного боку, так і з негативного. Наприклад, позитивом є те, що безробіття стимулює людину до ефективної праці і підвищення рівня конкурентоспроможності своєї робочої сили, відображає перерозподіл кадрів, а з іншого боку – воно здійснює удар по мотивації людей до праці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Це питання досліджували багато вчених-економістів, зокрема: В.Б. Артеменко, В.Д. Базилевич, П.Ю. Буряк, З. Варналій, О.В. Вороненко, В. Гесць, М.І. Долишній, Б.І. Дяченко, В.С. Кравців, В.П. Мікловда, С. Пірожков, М.І. Пітюлич, Л.К. Семів, У.Я. Садова, Л.Т. Шевчук та інші вчені, які розкривають різні аспекти територіального регулювання зайнятості населення, досліджуючи цю проблему в умовах поглиблення ринкових реформ та появи ознак стабілізації економіки.

Невирішені аспекти проблеми. Водночас, незважаючи на значний науковий доробок, дослідженнями не охоплено повною мірою питання особливостей формування ринку праці в Україні протягом 2009-2010рр. та дев'яти місяців 2011 р., що власне і стало предметом цього дослідження.

Під час дослідження використовували методи статистичні, економіко-математичні, порівняльного аналізу та динамічних рядів.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні стану зайнятості трудових ресурсів країни та аналізі основних стратегій вирішення проблеми безробіття в Україні.

Основна частина. Фінансово-економічна криза, яка розпочалася в Україні наприкінці 2008 р., призвела до загострення ситуації на ринку праці, що триває і сьогодні. Однією з найбільш значних проблем є скорочення обсягів зайнятості та зростання безробіття населення. За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, середньомісячна кількість економічно активного населення віком 15-70 років у 2010 р., порівняно з 2009 р., зменшилась на 0,5 % і становила 22,08 млн осіб, з яких 20,2 млн осіб, або 91,5 % були зайняті економічною діяльністю, а решта 1,87 млн осіб – відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП), класифікувалися як безробітні [2].

Кількість економічно активного населення працездатного віку за перше півріччя 2010 р., порівняно з першим півріччям 2009 р. зменшилась на 0,46 % та становило відповідно, 20,24 млн осіб, або 91,67 % від зазначеної категорії населення віком 15-70 років. Утім рівень економічної активності населення віком 15-70 років загалом по Україні майже не змінився та становив у 2010 р. 63,8 %, що зумовлено незначним зростанням чисельності населення зазначеного віку. Серед населення працездатного віку цей показник зріс з 71,7 % до 72,1 % через зростання рівня економічної активності жителів міських поселень. Водночас серед населення сільської місцевості цей показник не змінився і у першому півріччі 2010 р. становив 73,3 %.

У цей період у всіх регіонах країни спостерігалось зростання рівня зайнятості населення. Якщо розглядати Закарпатську область, то рівень зайнятості населення у віці 15-70 років у 2010 р. зріс на 1,22 % і становив 530,6 тис осіб, а серед населення працездатного віку – 491,3 тис осіб, і порівняно з 2009 р., зріс на 0,6 % [3].

Серед зайнятого населення України віком 15-70 років кожен п'ятий працював у сільському господарстві або промисловості, кожен шостий – у торгівлі, ремонті автомобілів, побутових приладів. Найбільший приріст зайнятого населення спостерігався у торгівлі (на 5,8 %), наданні комунальних та індивідуальних послуг; діяльності у сфері культури та спорту (2,1 %) та державному управлінні (1,7 %). При цьому значне скорочення кількості зайнятого населення відбулося у сільському господарстві (на 10,8 %), фінансовій діяльності (на 4,3 %) та промисловості (на 2,7 %) [2].

Тепер розглянемо показники безробіття. Кількість безробітних (за методологією МОП) у віці 15-70 років загалом по країні у 2010 р., порівняно з відповідним періодом 2009 р., зменшилась на 141,3 тис. осіб (7 %). Серед